

Tógálacha níos láidre agus níos seasmhaí

Súil thapa ar an gceacht

Oscail an ceacht le fíorthúr atá ag luascadh nó le droichead cupán agus cárta, agus fiafraigh cad a fhágann go dtiteann tógáil. Tabhair an focal 'saorsheasaimh' isteach nuair a bhaintear na lámha den léiriú. Tógann beirteanna túr nó droichead as bloic, cupáin agus cárta, baineann siad a lámha de, agus ansin leagann siad bréagán bog éadrom nó spúinse go réidh ar a bharr. Coinnigh an leagan 'roimhe' sin mar atá, athraigh rud amháin (bonn níos leithne go minic), agus déan an tástáil arís. Críochnaigh le taispeáint agus insint thapa ag na boird faoin aon athrú amháin.

Cuspóirí foghlama

- Tóg túr nó droichead saorsheasaimh a sheasann leis féin
- Tástáil an gcoinníonn sé réad éadrom
- Athraigh rud amháin chun an tógáil a dhéanamh níos seasmhaí

Roimh an gcloigín – ullmhúchán

An oíche roimh ré: tráidire amháin do gach beirt ina bhfuil 12–20 bloc nó 8–12 cupán, cúpla leathán cárta righin, stiall ghearr de théip pháipéir, agus réad éadrom amháin (bréagán bog, spúinse nó licíní). Tóg túr beag léiriúcháin nó droichead cupán agus cárta le linn súgartha shaoir ionas go mbeidh rud éigin fíor agat le taispeáint. Glan spás ar na boird; bíodh na tráidirí réidh sula mbogann na páistí.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
trádaire beag bloc adhmaid nó cupán cruachta (thart ar 12–20 bloc nó 8–12 cupán)	1	grúpa	seomra ranga	potaí iógairt folmha glana nó boscaí beaga cairtchláir ar comhmhéid (thart ar 8–12 píosa)
leatháin chárta righin (cárta A4 nó píosaí cárta ó bhoscaí gránaigh)	3	grúpa	seomra ranga	taobhanna boscaí gránaigh, leata agus gearrtha ina bpíosaí cothroma roimh an gceacht
téip pháipéir (rolla gearr nó stiallacha stróicthe roimh ré)	1	grúpa	seomra ranga	gnáththéip ghreamaitheach nó téip wash
réad éadrom tástála (bréagán beag bog, spúinse nó cúpla licín)	1	grúpa	seomra ranga	stoca glan rollta ina liathróid, nó scriosán

Pointe sábháilteachta

Fanann na tógálacha faoi bhun airde na nguaillí. Seas siar má thiteann cruach; bí cúramach le méara idir na bloic agus na cupáin. Níl cead tógálacha grúpaí eile a bhrú anuas.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Coinnigh na tráidirí as radharc. Ardaigh do thúr réidh nó do stiall cupán agus cárta agus fiafraigh cad a fhágann go dtiteann tógáil agus cad a chabhródh léi fanacht ina seasamh. Ná glac ach le dhá nó trí smaoineamh. Taispeáin tacas an tseomra ranga, an seastán cótaí, nó droichead coisithe áitiúil mar fhíorshampla de rud saorsheasaimh.
- **Labhair agus roinn smaointe:** Ar an gcairpéad, bain do lámha den tógáil léiriúcháin ionas go bhfeicfidh gach duine í ag seasamh léi féin, agus ansin abair 'saorsheasaimh'. Ná coinnigh ach an frása sin ar an gclár. Tarraing amach smaointe faoi bhonn leathan, faoi chruachadh cúramach agus faoi chárta mar dhromchla droichid, gan gach leid a liostú. Cuir stop leis an smaoineamh gur fearr i gcónaí níos airde: is é an bua ná go bhfuil sé saorsheasaimh agus seasmhach.
- **Tóg do thúr nó do dhroichead:** Déan léiriú uair amháin i níos lú ná nóiméad: cruach chaol de cheithre chupán, lámha di, bréagán bog uirthi — titeann sí; tabhair faoi deara an bonn caol. Stop. Iarr ar na páistí bogadh chuig na tráidirí le treoir shoiléir amháin. An chéad chomhartha: tógáil, ansin lámha uaidh. An dara comhartha nuair a bhíonn formhór na dtógálacha ina seasamh: an réad éadrom a leagan air go réidh. Siúil timpeall ag moladh tógálacha saorsheasaimh, ní airde. Coinnigh an leagan 'roimhe' ag gach grúpa mar atá — gan aon fheabhsú fós.
- **Tástáil í agus déan níos seasmhaí í:** Coinnítear na lámha socair fós. Taispeáin gach tógáil atá ina seasamh: seo é an leagan 'roimhe' agaibh. Ainmníonn gach grúpa athrú amháin os ard sula mbaineann siad leis an tógáil — bonn níos leithne, ciseal breise cárta, an réad níos gaire don lár, téip ar cheangal corrach, nó lorg cupán níos leithne. Tar éis an athraithe: lámha uaidh, agus an réad éadrom air arís. Fiafraigh cén t-aon rud amháin a athraíodh agus an bhfuil sé níos seasmhaí.
- **Taispeáin agus inis:** Fanann na tógálacha ar na boird; seasann na páistí taobh thiar díobh. Tugann dhá nó trí ghrúpa abairt ghearr amháin faoina n-athrú. Tarraing an rang isteach leis na ceisteanna 'Cad a d'athraigh siad? Cén fáth a gcabhródh sé sin, b'fhéidir?' Abair 'saorsheasaimh' arís agus luaigh tógálaithe agus innealtóirí, ag tagairt don tacas nó don droichead coisithe áitiúil. Gan scríbhneoireacht, gan scór don túr is airde.

Cad ba cheart a fheiceáil

Sroicheann formhór na ngrúpaí túr nó droichead saorsheasaimh a sheasann gan lámha; coinneoidh go leor acu an réad éadrom tar éis athrú amháin, bonn níos leithne nó ceangal le téip go minic. Is gnách go mbíonn lorg caol ag tógáil a thiteann nuair a chuirtear an bréagán uirthi, nó go mbíonn an t-ualach lasmuigh den lár — dearbhaigh an méid a thug siad faoi deara agus spreag iad le feabhas beag amháin a dhéanamh. Is é an rath ná go bhfuil sé saorsheasaimh agus níos seasmhaí, ní gurb é an ceann is airde é.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- **Is fearr i gcónaí tógáil níos airde — is é an bua ná an túr is airde sa seomra.** — Mol tógálacha a sheasann gan lámha agus bréagán a fhanann orthu, ní airde. Taispeáin tógáil ghearr leathan a choinníonn an t-ualach agus fiafraigh cén jab a dhéanann sí go maith.
- **Is féidir le duine é a choinneáil suas — má fhanann mo lámha air, áirítear go bhfuil sé ina sheasamh fós.** — Déan comhartha soiléir go bhfuil na lámha i bhfad ón léiriú agus óna dtógáil féin. Abair go gciallaíonn saorsheasaimh gan lámha; is ansin amháin a áirítear tástáil an réada éadroim.
- **Athraigh gach rud ag an am céanna nuair a bhíonn sé ag luascadh.** — Coinnigh an leagan 'roimhe' mar atá agus seas air go n-ainmneoidh siad athrú amháin os ard ar dtús. Tar éis dóibh an tástáil a dhéanamh arís, fiafraigh cén t-aon rud amháin a d'athraigh siad ionas go bhfanfaidh cúis agus éifeacht le feiceáil.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Fan ag bord an mhúinteora le bonn leathan atá tosaithe cheana féin ar an trádaire; spreag iad lámha a bhaint de ar dtús, ansin an réad éadrom a leagan air, ansin athrú ainmnithe amháin, gan níos mó. • Tairg cupáin seachas bloic mheasctha más é an cruachadh an deacracht.	• Tar éis athrú amháin a éiríonn leis, bain triail as an gcineál eile tógála (droichead más túr a rinne siad) agus an trádaire céanna á úsáid fós. • Ceist spreagtha: cá suífidh an réad éadrom ionas go bhfanfaidh sé seasmhach?	• Iarr orthu a mhíniú do chomharsa cén fáth ar fhág a n-aon athrú amháin an tógáil níos seasmhaí, ag taispeáint an bhoinn nó an cheangail. • Dúshlán: an féidir leis an tógáil shaorsheasaimh chéanna an réad éadrom a choinneáil níos gaire don imeall gan titim?

Nasc traschuraclaim

Déan nasc le droichead coisithe áitiúil nó le bonn leathan an tacaís sa seomra ranga, agus le caint luath faoi chruthanna — bonn leathan, cruach ard, dromchla cothrom cárta.